

W NIEDZIELĘ DNIA 10. MARCA 1805.

Dalszy ciąg stopni ciepła i zimna uważanych w Obserwatorium Krakowskim na Termometrze Reaumur.

W Marcu 1805.

Dni Miesiąca	Rano	o godzinie 12 po południu	w wieczor.	Sredni stopień całego dnia
1	† 1,5	† 2,5(*)	† 0,0	† 1,33.
2	— 1,6	† 1,6	— 0,3	— 0,15.
3	— 2,0	† 2,0	— 1,0	— 0,33.
4	— 1,5	† 0,6	— 1,0	— 0,43.
5	— 1,0	† 3,2	† 1,5	† 1,23.
6	† 1,2	† 2,6	† 0,6	† 1,46.
7	— 1,0	† 0,6	— 1,2	† 0,53.

(*) Liczby z znakiem † wyrażają stopnie ciepła.

Z Lwowa d. 20. Lutego.

Znany z patryotycznego przywiązania swego do słodkiego rządu Austriackiego JW. hrabia Antoni Leduchowski dał w Grudniu roku zaszłego nowy dowód swej trwałej miłości ku oyczyźnie, ofiarowawszy inwalidom w Wiedniu umieszczonym tysiąc ryńskich w podarunku noworocznym; za którą szlachetną ofiarę najwyższe ukontentowanie zostało Mu świadczone.

Z Wiednia d. 2. Marca.

Baron Geramb w Wiedniu, który przesłał Najjaśniejszemu Królestwu Jchmość Pruskim 2 exemplarze swego patryotycznego

wiersza *Habsburg*, zrobionego na uroczystość przybrania dziedzicznej godności Cesarskiej, przepysznego wydania, otrzymał od Króla Jnc Pruskiego przez sprawującego tu interessaiego brabiego Finkensteina, z kosztowną tabakierą brylantami wysadzaną, następujący własnoręczny bilet:

Moi Panie Baronie Rzeszy Gerambiel!

Przybranie dziedzicznej godności Cesarskiej przez Arcy Xiążęcy Austriacki Dom, z czego się ucieszyłem, ponieważ mnie wszystko żywo interesuje, co tylko pomnożyć i podwyższyć może okazałość tego Najjaśniejszego Domu, jest tak ważnem zdarzeniem, iż zasługiwało godnie być uwielbionem. Przepysznie drukowany wiersz na tę uroczystość, któryś WPan stosownym koper-szychem przyozdobił, odpowiada zupełnie temu celowi, równie jak jest dla mnie chwalebny pomnikiem sztuki i smaku. Z tego powodu uczyniłem mi i mojej małżonce Królowej przyjemny podarunek z 2 exemplarzy przepysznego wydania, za co Mu szczerze dziękuję, i proszę, abyś przyjął dołączonej tabakierę, jako dowód tych uczuć od przychylnego Mu

Fryderyka Wilhelma.

W Berlinie dnia 16 Lutego 1805.

J. C. K. Apoll. Mość raczyt udzielić nay-

Łaskawiey hrabiemu rzeskiemu Lanckorońskiemu, równie iak C. K. majorowi Boffauy godność C. K. aktualnych szambelanow.

Janowi Bernardowi de Fölsch, radcy rządowemu niższej Austrii, dyrektorowi prawnych i politycznych nauk w Tereſiańskiej woyskowej akademii, profesorowi rzeskich dzieiow, lennictwa i prawa politycznego i nadworuemu cenzorowi, raczył J. C. K. Apostolska Mość przez wzgląd na iego zasługi nadac nayłaskawiey tytuł i godność nadwornego radcy.

Na początku przeszłego miesiąca zrucit Dunay lod z taką mocą, iż urwał dwie izbice wielkiego mostu, tak iż komunikacya między obiema brzegami przerwana została. Urząd publiczny zatrudnił się zaraz naprawieniem mostu, i zaprowadził tymczasowo przevoz; lecz nagle skoczył mroz d. 17 Lutego do 8 stopniow i zatamował wszelkie urządzenia. Tymczasem C. K. cieśla Uberlacher zaradzając publiczney niedogoności powiązał oderwane części mostu i przywrócił komunikacyą. J. C. K. Apostolska Mość zwykły nadgradzac zawsze zasługi, iak tylko mu o tem doniosł Gubernator, nakazał cieśli Uberlacherowi nie tylko swoje nayłaskawsze ukontentowanie oświadczyć, ale też za iego gorliwość o dobro publiczne 100 ryń. wypłacić.

Z Brynu d. 1. Marca.

Podług listow z Konstantynopola pod d. 22 Stycznia, odebrano tam wiadomość o odniesionym zwycięztwie nad Wehabitami przez baszę Bagdadzkiego na czele swojego woyska. Większa część tych włoczęgow miała poledź na placu bitwy, wiele było rannych i poymanyh, tak iż niespodziewają się, żeby się więcej mogli do odporu zebrać.

Okręty, które na początku zimy z woyskiem rossiyskim przybyły skotatane do Konstantynopola, są iuz naprawione i odwiążą to woysko do Korfu.

Pogłoska iakoby między Rossyą, Anglią i Portą zawarte zostało przymierze, nie sprawdza się, z powodu, że Porta stara się tylko zadosyć uczynić obowiazkom, iakie na siebie zaciągnęła w czasie w targnienia Francuzow do Egiptu.

W. Sułtan (mowią powyższe listy) zatrudnia się bardzo pomnożeniem skarbu i zapewnieniem mu pewnych przychodow. Chce urządzać dochody z baszostw, lecz jeżeli te zostawi dowolności baszow, tedy poddani będą zawsze uciskani, a skarb niepewny dochodow. Postanowił także W. Sułtan większe summy łożyć na woysko, powiększyć go i na europeyski sposób urządzać. Niemniej zwrocił swoją bacznosc na marynarkę, kazał corocznie 15,000 kies więcej na nią wydać, liczbę maytkow do 15,000 pomnożyć i całkowicie ją na angielski sposób urządzać. Przy wszystkich atoli tych urządzeniach unika troskliwie Porta wszelkiey wojny, i stara się w iak naylepszym zostawać porozumieniu z Rossyą.

Od granic tureckich potwierdza się zupełnie, że powstancy otoczyli i wycięli powiększey części Kersyalow i Arnautow. Czerni Georg dowodzca powstalcow postął rozkaz do Szabaczu, aby się miano na bacznosci przeciw Mus-agie; lecz źle był ten rozkaz wykonany, Mus-aga rozpoczął iuz swoje działania przeciw Szabaczowi, co postrzęglszy Czarnapig wpadł z woyskiem do Szabaczu i kazał 24 osób 16 Turkow i 8 Serwiiianow stracić za porozumienie się z Mus-agą. Czerni miał mu ieszcze za złe, że wszystkich Turkow nie kazał pozabijać.

Basza beigradzki kazał powiedzieć Czerni Georgowi, aby w większey karnosci utrzymywał swoich ludzi, żeby się niedopuszczali zdrożności, na co ten odpowiedzieć mu kazał: że wkrótce podstąpi z swoim woyskiem

do Tewesidery o pół godziny drogi od Belgradu i tam będzie miał sposobność porozumieć się z nim obszerniej. Wiosna się zbliża, fakeye się pomnażają, potrzeba zatem nowych spodziewać się scen w tych okolicach.

Z Petersburga d. 8. Lutego.

Podług nadeszłych teraz dokładnych rejestrow z roku 1803 zaślubiono po kościołach grecko-rosyjskich 302,467 małżeństw; urodziło się 1 mill. 277,311 dzieci, a umarło ludzi 791,979. Ludność więc pomdożyła się blisko o pół miliona. Pomiedzy umarłemi dożyły niektóre osoby od 100 do 150 lat.

Wyznaczona komisyya do ułożenia Xingi ustaw, złożona z ministra sprawiedliwości Xcia Łopuchina i P. Nowosilcowa, wydała teraz w rosyjskim, francuzkim, niemiec-kim i angielskim języku rapport zdając Monarsze i publikum sprawę o zasadach tego dzieła i co dotąd uczyniła. Rapport ten przyjęty został z największym ukontentowaniem, iakoz dale poznać czego się Rosyya spodziewać ma po pracy, tak dobrym powierzoney rękóm.

Wysłany stąd z zleceniami do Berlina generał maior baron Wintzingerode, jest sym-nem zastużonego elektorsko-wirtemberskiego ministra stanu tego nazwiska.

Jak najlepsze zachodzi teraz porozumienie między Rosyyą i Chinami. Cesarz Chiński pisał nader przyiacielski list do Cesarza Rosyjskiego, i spodziewać się trzeba, że nasz rząd korzystać będzie z tey okoliczności, w mydzie w ściśle [związki z Chinami, które dla rosyjskiego handlu największe otworzą widoki.

Nadworny radca i konsul Bethman w Frankforcie jest od J.C.Mci orderem S. Anny 2giey klasy zaszczyeony.

Z Paryża d. 18. Lutego.

Dzisieyszy Monitor wyraża "Onegday" dywizyyny jenerał Leopold Berthier miał honor wsiądz z J.C. Mcią do powozu i razem z nim polowac.,,

'X. Broglie, bywwszy proboszcz w Poznaniu, jest mianowany' iatmużnikiem cesar-skim.

Batawski ambassador Schimmelpennink iuz stąd do Hagi wyiechał. (D. 15 t. m. przeiechał iuz przez Bruxellą.)

Mowią, że Cesarz wkrótce wyiedzie z Xciem Józefem do Medyolanu.

'Jenerał Suchet' jest mianowany rządca Bruxelli, a P. Mounier radcą stanu.

'P. Beauharnois, stry' Xcia Eugeniusza, jest mianowany posłem w Florencyi na mieysce jenerała Clarke, który dla słabości zdro-wia złożył ten urząd. Jenerał Victor uda się, iak mówią, na poselstwo do Kopenhagi na mieysce P. Daguefleau, który senatorem został.

Xzę Borghese jest pierwszym cudzoziemcem, który otrzymał od J.C. Mci wielki order zretego orła.

Angielski kutter, który wiozł depeszę do admirała Nelsona, został w okolicy Mahon przez francuzki okręt zabrany. Lud przesadzono na francuzki okręt, a kutra spalono.

Z Boulogne piszą pod d. 10 Lutego: Piękny angielski okręt, miedzią obity, na 24 armat zrobiony i 450 beczek mogący unieść, ale tylko 6 armat niosący rozbił się w nocy na 9 t. m. między przylądkiem Grinez i portem Abletense. Było na nim 20 Anglikow, 6 poymanych z St. Domingo Francuzow i 1 kobieta. Wszytskich uratowano. Ładunek tego składał się z cukru, kawy, rumu, likworu i korzeni. Należał do konwoiu z 40 żaglow, powracającego z Jamaiki. Miał nadzie

ię wyratować ten piękny okręt, który ma wiele izdebek dla podróżnych mahoniowym drzewem, wykładanych. Ładunek jego szacują do 500,000 fr.

Z Kalę donoszą pod d. 9 t. m. że korsarz Glaneut z Diepy zabrat angielski okręt 400 beczkowy, ładowny lmem irlandzkim i słoniem mięsem. Zdobyć tę, którą dziś do naszego w prowadził portu rachują do 400,000 fr.

Z rozkazu Cesarzą wyznaczyła gcią klasa instytutu narodowego komisją do zrobienia nowego słownika francuzkiego. Wyznaczono iey 6 lat czasu do wypracowania tego dzieła i będzie pobierała rocznie po 18,000 frankow.

Elektor Arcykancler, który stąd wyjechał, ułożył się z naszym rządem względem dwóch rzeczy. Pierwszą jest żegluga na Renię, drugą przeniesienie iego arcybiskupstwa z Moguncyi do Ratysbony. Z Oycem S. postanowił także zasady, na których ma być zrobiony konkordat Rzeszy.

Onegday odwiedził Oyciec S. kościół S. Germana l'Auxerois. Pomiedzy osobami, które tam iego błogosławieństwo otrzymały, znajdował się także kapitan Naudon, rodem żyd z Metz, który się wkrótce chce kazać ochrzcić. W ostatniej kampanii na St. Domingo utracił nogę, i postanowił katolikiem zostać, jeżeli przy życiu zostanie. Oyciec S. bardzo go łaskawie przyjął.

Tuteysze pisma powtarzają, że legia hawajska jest zwinięta: strzelcy są do innych regimentow woieni, a piechota składa 63 regiment piechoty.

Przy Korfu zabrat angielski bryg pływający pod rossyyską banderą okręt i zawinął z nim do tamtejszego portu. Na żądanie tamtejszego rossyyskiego konsula, sprzedany został iego ładunek i pieniądze zostały na składzie,

gdzie rzecz nie będzie rozstrzygnięta względem ważności zdobyczy.

Mieszkańcy tu Duńczyk otrzymał list z wyspy S. Tomazsa pod 29 Listopada, w którym donoszą o nieszczęśliwym pożarze na tej wyspie, którego szkoda do 16 mill. piastrow wynosi. Nieszczęście tak było wielkie, że mieszkańcy uciekli po większej części na okręty w porcie. Rząd duński wyznaczył komisją z 16 członkow do obrachowania szkody wsparcia mieszkańców.

Różne posttrzeżenia, które czyniono na leżących w Marsylijskim lazarecie chorych na żółtą gorączkę, potwierdzają dobry skutek z kadzenia kwasem (acide Muriaque) podług sposobu P. Guyton Morveau. Wszystkie osoby ustępujące chorem i używające tego sposobu, uchroniły się od zarazy.

Anglicy zabrali znowu bogaty hiszpański okręt S. Michał z 200,000 piastrow, 2000 suronow indygo &c

Minister publicznego skarbu i minister skarbowy postali ciachu prawodwczemu rachunki swoje drukowane. Oba wystawiają nasz skarb w najsławniejszym stanie. Minister publicznego skarbu wyraża w swoim raporcie do Cesarza między innemi: "Niechaj tylko pokoy powróci, ale prawdziwy pokoy, graniczący się na rzetelnym wykonaniu warunkow, iakież na ow czas nie otwory się pole ślachetney W. C. Mei a nbicy i naszym nadzieiom? Arnie zmniejszą się o 100,000 ludzi, wiele maytkow, którzy teraz na eskadrach muszą być utrzymywani, będą przemysłowi handlowemu powróceni, a różne zakłady, które teraz dla wojny z oszczędnością są czynione, będą na ow czas z zapalem kończone. Jakże myślą się ci, którzy mniemają, że W. C. Mość wojny tylko pragniesz! Chciałbym, żeby tak iak ministrowie byli świadkami, iak codziennie myśl W. C.

Mci wcale inami przedmiotami jest zatrudniona. Inna teraz wcale przystoi W. C. Mei chwata, nad chwataę zwycięzcy i zdobywcy. Jeżeli się terazniejsza przewlecze wojna, jeżeli nowa wybuchnie, któż nie postrzeże, ile W. C. Mośe oddalasz się od ulubionych przedmiotów? Jednak, Najjaśniejczy Panie! wojny się zakończą, a starość W. C. Mei zdobic będzie większa okazałość i chwata, niżeli najświętniejsze dni Jego młodości.,,

Przez ztairanie śniegu i wielkie deszcze wielka d. 5 t. m. była powódź w Luxemburgu i około twierdzy. Do 80 rodziny postradały swoich sprzętów i zapasów żywności. Piwnice wszystkie były pełne wody i wiele utopiło się bydła.

W Anglii w Kanterbury wydał P. Rankin pismo: *Ustawiczna wojna, iedyne bezpieczeństwo na zawsze*, nad którym tuteysze pisma różne czynią uwagi.

Z Londynu d. 9. Lutego (przez Hollandyą.)

Jeden z największych naszych do Chin pływających okrętów rozbił się onegdaj nie daleko brzegów Weymutu. Do 100 ludzi uratowano z niego, ale i tak wiele ich się utopiło. Szkoda zaś zatopionego ładunku wynosi do 200,000 f. szter.

P. Pitt miał w przeszłym tygodniu dwie audyencye u Króla Jmci.

Regiment niemiecki Królowey odebrał na dowod ukontentowania J. K. Mei 97 Nr. znieśionego dawnego regimentu.

Podług wiadomości z Ameryki stara się Dessalines czyli Jakób I. zawrzeć handlowy traktat z Angliją.

Nowoiorska gazeta donosi, że przed wyspą Francuzką krąży angielska eskadra, i oczekuje tam wyszłego na morze kontra admirała Lincolna.

Podług naszych pism donosił francuzki kontra admirał Lacrosse dowodzący naszych

okrętów przed Bonlogne, iż nadal mogą bez przeszkody zawiać angielskie poselskie okręty do tamtejszego portu.

Wyszła z Rochefortu eskadra ma także wieść z sobą korpus artylerji i 200 ciężkich armat.

Powracająca z Jamaiki nasza kupiecka flota o 50 żaglach została nieszczęściem przez burzę rozproszona. Płynęła pod zastoną i fregary i 1 szalupy, które już do Portsmutu zawinęły. Rozdział ich nastąpił d. 15 i 22 Stycznia i od tego czasu dopiero kilka okrętów do portów naszych weszło.

Onegdaj zapewniano, że Hollendrzy opanowali wyspę Xżę Wallii z 3 stojącymi tam i do Chin przeznaczonymi okrętami. Domyślają się, że ta pogłoska rozeszła się z przywiezionego listu w Nowoiorskiej gazecie pod d. 5 Stycznia pewnej osoby nie dawno z przyładka Dobrey nadziei przybytej, w treści między innymi rzeczami: że iak skoro tamtejszy rząd powziął na końcu Wrześnią wiadomość, iż Anglija zamyśla wystać wyprawę przeciw tej osadzie, poczynił zaraz kroki do odparcia nieprzyziaciela; że rządca Janssens stanął za miastem z 7000 wojska obozem, w liczbie którego znajdowało się 4000 regularnego żołnierza, a wszystkich Anglików w liczbie około 200 zaprowadzono w bezpieczne miejsce do Stellenbusz. Daley wyraża tenże list, że miano wiadomość z Tranquebaru, iż Poolo Penang poddało się hollenderskiemu admirałowi Hartsinkowi, i że razem zabrał tam kilka wschodnioindyjskich angielskich okrętów. (Poolo Penang lub wyspa Xcja Wallii jedną i tą samą oznacza angielską osadę na drodze do Mallaka.) Powyższą wiadomość przybito w Loyds kawiarni; lecz wschodnioindyjska dyrekcyja powatpiewa jeszcze o niey. Tym czasem wice admirał Hartsink miał się od dawniejszego już czasu z swoją eskadrą w Mallaka znajdować.

Dokończenie wypowiedzenia wojny Hiszpanii ze strony Wielkiej Brytanii.

Ostróżność użyta przez Króla Jmci była tylko taka, iakiey konieczna potrzeba wymagała, dla przeszkodzenia, ażeby Hiszpania w czasie trwających układów nie powiększała uzbraiań swoich, i ażeby nie korzystała ze szkoda Anglii z szczęśliwego przybycia spodziewanych skarbow z Ameryki, zwłaszcza, iż wiadzano z kilkakrotniego doświadczenia, iż Hiszpania przeciągała układy, w celu dania czasu galionom swoim do przybycia do portow, i że potem wojnę wypowiedziała.

Rozkazy królewskie wydane z tego powodu admirałom mającym dowodztwo nad flotami, są nayoczywistszym dowodem wielkiego umiarkowania z strony Króla Jmci. Przepisano iak nayściśle granice względem rozciągnięcia i przedniotu użytych środków, i do tych rozkazow przydano surowe zalecenie, ażeby wszelkiemi sposobami zgodnemi z zamierzonym celem, starano się unikać postępów gwałtownych i nieprzyjacielskich względem krajow i poddanych Króla Katolickiego. Uzbraiania nieprzyjacielskie w Ferrolu wskazywały z początku potrzebę powiększenia eskadry naszej przed tym portem; zalecono oraz admirałom naszym, ażeby donieśli rządowi hiszpańskiemu o odebranych rozkazach dotyczących się niedopuszczania, ażeby floty hiszpańskie i francuzkie wypłynęły.

Zalecił in oraz Król Jmci, ażeby nie zabierali z razu żadnego okrętu Króla Jmci Katolickiego, któryby wypłynął z portow hiszpańskich, lecz ażeby żądali od dowodcy takowego okrętu, iżby nazad tam powrócił, skąd wyszedł, oświadczając, że w przypadku sprzeciwienia się mają rozkaz zatrzymać okręt i do Gibraltaru lub Anglii odesłać.

Dano późniey rozkaz, ażeby nie zabierano żadnego okrętu wojennego hiszpańskiego

płynącego do portow oyczytych, wyiawszy te, na którychby się skarby znajdowały, ani żadnego okrętu kupieckiego tegoż narodu, chociażby nawet z towarem. Ubolewa mocno Król Jmci nad smutnym zdarzeniem, które tyle szanownych osob o śmierć przyprawiło, a które pochodzi z nieszczęśliwego zbiegu okoliczności, lecz żadnym sposobem do użytych środków przezorności ściagać się nie może. Król Jmci postępował podług zasad sprawiedliwości uświęconych prawami natury i narodow, i użył tylko środków, iakie mu własna obrona i zapobieżenie napaści dyktowało.

Jeżeliby potrzeba było nowych dowodow na usprawiedliwienie środków przezorności, których Król Jmci chwycić się poczytał sobie za obowiązek, można je nawet znaleźć w manifeście hiszpańskim, gdzie ten rząd oświadcza: iż Hiszpania i Hollandya zawarły wraz z Francją traktat w Amiens, i że interesa ich tak dalece były połączone, iż trudno ażeby nie należały do sprawy sprzymierzenia swojego.

Pokaże się daley z rozstrząszenia daty i skutkow rozmaitych przełożeń uczynionych przez sprawującego interesa Króla Jmci przy dworze Madryckim, iż nigdy nie było mowy o zabranii fregat hiszpańskich w ciągu układow, które poprzedziły wyjazd tego z Madrytu. Ten więc powód do skargi, który potem tyle razy przytacza, nie był bynajmniey pozorem do rozpoczęcia krokow nieprzyjacielskich ze strony Hiszpanii, i zobaczy się daley, że nie był przyczyną do zerwania układow.

D. 26 Października sprawujący interesa Króla Jmci podał ministrowi hiszpańskiemu notę, w której nalega o zezwolenie na ponizsze warunki służące za krok poprzedzający mianowanie ministra W. Brytanii, któryby ukończył inne artykuły pozostałe do ułatwie-

nia. Warunki te były następujące: 1) ażeby cofnięto rozkazy wydane do Ferrolu, Kadyxu i Kartageny, tak względem uzbrajania okrętów wojennych w tych portach, iako też względem posyłania tychże okrętów z jednego portu do drugiego; 2) ażeby nie tylko terazniejszego uzbrajania zaniechano, lecz nawet ażeby okręty wojenne w rozmaitych portach w tym stanie zostawiono, w jakim były pod czas zaczęcia kroków nieprzyjacielskich między Anglią i Francją; 3) ażeby dano otwarte wytłomaczenie się względem obowiązków zachodzących między Hiszpanią i Francją, i względem przyszłych zamysłów Hiszpanii tyczących się Francji. Od tey chwili aż do d. 2 Listopada podano kilka not urzędowych z iedney i z drugiej strony, które z małą odmianą osnowy swojej zawierały w sobie skargi, że z iedney strony dawano zaspokajającą, a z drugiej wykrętną i niedostateczną odpowiedź. Po takiey zwłoce i niepewności, sprawujący interesa Króla Jmci otrzymał paszport d. 7 Listopada i wyjechał z Madrytu d. 14 tegoż miesiąca. W całym ciągu tych układów nie wspomniano nic o zabranii fregat hiszpańskich, i nie zdawało się bynajmniej, ażeby się o tym w Madrycie dowiedziano. Widoczną więc jest rzeczą, iż lubo dwór hiszpański starał się korzystać z tey okoliczności w ogłoszonym manifestie, wojna jednak byłaby zawsze nieuchronna między obydwoma krajami, chociażby nawet galionów hiszpańskich nie zabrano, i że nie podlega wątpliwości, iż wypadek ten nie miał wpływu do zerwania pokoju, z innych wcale przyczyn pochodzącego.

Wszystkie te okoliczności, będące dowodem, że Hiszpania umiarkowania Króla Jmci na złe używała, są tego gatunku, iż każda z nich byłaby dostateczną do skłonienia go, ażeby porzucił przyjęte systema cierpliwości i

powolności. Pomoc dawana nieprzyjacielowi, odmówienia wytłomaczenia się, wykrętna odpowiedź na kilkokrotne zapytania; zgwaltowanie warunków po wyraźnym oświadczeniu, że od wypełnienia ich zależeć będzie dalsze trwanie pokoju; takie to było postępowanie dworu hiszpańskiego, i w takich okolicznościach Król Jmć poznał w całej mocy przemagający wpływ Francji, i widzi naród hiszpański wplątany w wojnę.

Odwoluje się Król Jmć z ufnością do całej Europy względem uznania bezprzykładnego swojego umiarkowania w całym ciągu tych układów; widzi oraz z żalem potrzebę, którą go stawia w postawie nieprzyjacielskiej z Hiszpanią, i mocnoby się cieszył, gdyby kraj ten okazał uczucie zgodniejsze z charakterem narodowym, i z mniejszym uleganiem praw swoich używał.

W rzeczy samey poczytałby Król Jmć za wielkie szczęście, gdyby w ministrach hiszpańskich znalazł chwalebne uczucia, które zawsze były wrodzone charakterowi hiszpańskiemu, i które w szczęśliwych czasach były cechą postępowania rządu hiszpańskiego. Król Jmć korzystać będzie z pierwszej sposobney pory w celu przywrócenia związków pokoju z narodem, który tyloraki interes łączyć powinien z Wielką Brytanią, i któremu zaw sze aż dotąd uczucia najwyższego szacunku i poważania okazywał.

Działo się ua ulicy Downing w miesiącu Styczeniu 1805.

Z Sztokholmu d. 12. Lutego.

Królestwo Jchmość powrocili niespodziewanie d. 7 t. m. do tutejszey stolicy. Naza jurrz postłowie rosyjski, hiszpański i angielski mieli koleją audyencye od godziny 5 do 7. Przedstawiono także Królowi Jmci barona de Binder sprawującego interesa Cesarza Niemieckiego, i sprawującego interesa dworu duń-

skiego. D. 11 byli Królestwo Jchmość na wielkiej operze, gdzie ich z wielkim oklaskami przyjmowano. Na dniu dzisiejszym officyerowie z załogi tutejszey dadzą ucztę dla Królestwa Jchmość i bal, na który 800 osob zaproszono.

Z Amsterdamu d. 19. Lutego.

Mamy tu pod d. 12 Lutego z Londynu doniesienie, że Anglicy mieli osadzić miasto S. Sobestjana w Brazylji; lecz to jeszcze potwierdzenia potrzebuje.

W Anglii obawiano się bardzo, aby rozproszone okręty z jamajskiej floty nie napotkały się z francuzką z Rochefortu eskadrą.

Mowią, że jeneralne floty z dawnym nawet tytulem przywrócone zostaną.

Z Madrytu d. 30. Sycznia.

Hrabia Santa Clara jeneralny kapitan Katalonii przesłał d. 19 b. m. Xciu Rokaju, najwyższemu wodzowi wojska rapport o krokach nieprzyjacielskich w ramfey okolicy przez Anglików wykonanych. Wielkie angielskie okręty stoją w odległości 25 lub 30 mil morskich od brzegow, lecz wysyłają uzbrojone szalupy, które bezustannie małe statki ścigają i jak tylko je schwytaią, palą natychmiast. Tym sposobem d. 17 w nocy dwie szebeki z Majorki załadowane zbożem nieprzyjaciel spalili.

Intendent z Hawanny pisał pod d. 16 Października do konsulatu w Kadyxie list następujący:

Czarni wyspy St. Domingo mają na morzu 50 armatnych szalop, jedną galiotę i jedną brygantynę mającą armat 14. Z temi statkami przybliżają się aż o mil 20 od brzegow i najokrutniejsze przeciw naszym okrętom popędzają gwałtowności. Okręt kupiecki *Bueno Fe* płynący z St. André od tych łodow schwytanym został, którzy tak ludzi tego okrętu jak i podróżnych na nim się znajdujących

nikomu nie przepuszczając wyrzegli. Trzy lub cztery okręty których nazwiska niewiemy tenże sam los potkał.

Z listy z obozu S. Rocha donoszą że śmiertelność panująca w Gibraltarze z powodu żółty gorączki jeszcze zupełnie nie ustała.

Z Medolanu d. 9. Lutego.

Municypalność Mantuańska przez odezwę zapowiedziała mieszkańcom ramfeyjszym że od 3 aż do 9 przybędzie tam następnie 6 batalionow piechoty i jeden szwadron jazdy; i aż do dalszego rozkazu tam pozostaną.

W Florencyi wydano nie dawno edykt królewski tyczący się skarbu, w którym wyłożywszy wszystko to, co aż dotąd czyniono w tej ważnej części rządu dla ożywienia źródeł pomysłności publicznej, są wezwani poddani królewscy, aby dopomagali usłotwianiom rządu, które nie mogły pożądanego przynieść skutku, z powodu bezczynności taką zaraza panująca w Liwornie sprawiła w handlu i kosztow których różne środki ostrożności wyciągały.

Z Ratysbony d. 18. Lutego.

Wczoraj w nocy powrócił tu dziekan kapituły i wice prezydent rządowy hrabia Sternberg, który towarzyszył Elektorowi Jmć do Paryża. Sam Elektor w tym jeszcze tygodniu jest na powrot spodziewany.

D. 15 o godzinie 5 w wieczor wybuchnął w Dominikanow kościele nagle ogień i wielki ostarz pomimo spieszego ratunku zupełnie się spalił. Grube jedynie sklepienie wstrzymało rozszerzenie się płomieni, które gdyby się na wierzch były dostały, mogły dla nadzwyczajnej wysokości kościoła okropne sprawić skutki. Dotąd nie wiadomo skąd się wkradł ogień.

GAZETY KRAKOWSKIE

W NIEBZIELE DNIA 10. MARCA 1805.

O Żółtej Gorączce
czyli
Chorobie Siamskiej.

Gdy wszystkie gazety zapelnione są z posposzeniami, iakie ta choroba w wielu miejscach w roku przeszłym niestety poczyniła, zdanie mi się zatem, że nie wezmie mi czytelnik za złe, gdy przytoczę tu rozbiór tej choroby z Rozprawy P. Ludwika Valentin, lekarza o żółtej gorączce.

Przepędziwszy lat kilka w zjednoczonych Stanach północney Ameryki, miał sposobność zażłanowić się nad początkiem i tokiem tej choroby, znanej pod nazwiskiem żółtej gorączki. Dzieło jego jest owocem doświadczenia.

Żółta gorączka, zwana także gorączką Barbadyi, gorączką zgniełą, okrywaiącą ciąża żółtością w gorących kraiach, maligną zachodnich Indyy, nie jest wcale, iak słusznie uważa autor, nową chorobą osobliwszego rodzaju, ale gatunku gorączek żółciowych i zażłaiących, *Kausos* czyli *Causus* podług Hipokratara, częstokroć zmieszana z zapaleniem wewnętrznego, czasem przerywana i niebezpieczna.

Nazwisko żółtej gorączki pochodzi od żółtości, którą jest całe prawie ciało pokryte, i ten jest najsymptomatyczniejszy iey znak.

Początek tej choroby nie jest zupełnie znany. Różne iey naznaczący czasy; postrzeżona była w Ameryce przed 17 wiekiem; sądzą, że tam była przywieziona przez porwacający okręt z Siamy, idła czego nadano iey także nazwisko choroby *Siamskiej*.

Autor uważa, że to nazwisko jest niefortunne, ponieważ widział równe iey spustosze-

nia w strefie umiarkowaney Ameryki, iak w okolicach, gdzie miała bydź z królestwa Siam przywieziona.

Lekarz Valentin uważa słusznie iey gniazdo w miastach, których powietrze jest zatrute przez nieczystości i materye zgnite, składane w zakątkach i kloakach; pochodzi także z sposobu życia mieszkańców, z wzrostu ludności, niewygodnych pomieszczeń drewnianych, stawianych nad wodami. Nagłe upaty, wysuszenie ziemi, i trwoga, iaką umysły bywaią przerażane, nie mały się przykładaią do pomnożenia spustoszeń tej choroby.

Postrzeżenia, iż żółta gorączka nie pokazala się nigdy tylko w najgorętszej porze roku, kiedy powietrze jest duszące i mały mą sprężyłość, i że ulataie zazwyczaj za nadejściem ieiennych deszczow lub północnych wiatrow, skłoniły go do naznaczenia iey powyższych dopiero przyczyn.

W drugim paragrafie uważa autor, że żółta gorączka naywięcej uderza cudzoziemców i świeżo wysiadłych na ląd ludzi.

Zaleca unikac zbytecznego używania mocnych trunkow i innych zmocniających napoiow, ponirwał postrzegł, że ta choroba nayczęściej dotyka piaków, ludzi wyławionych długo na skwar słońca, na zimne i wilgotne powietrze nocy i nakoniec tych, których przeraża strach żółtej gorączki.

Autor mowi, że żółta gorączka nie jest zaraźliwa, ponieważ nigdy nie zaraża lekarzy chodzących około chorych i ludzi wynoszących trupy; że suknie i pościel, zmarłych na tę chorobę, których bez poprzedniczego wywietrzenia, wyprania i wykadzenia

używali iani, nigdy nikogo nie zarazyli. Wnosi przeto, iż potrzeba odrzucić wszelką zaraźliwość, i przypisać jedynie miejscowemu przyczynom chorobie. (*)

Mądre i dokładne opisanie żółtej gorączki przez lekarza Valentin jest zaspokajające. Znaki są tey takie same jak wszystkich niebezpiecznych gorączek; różnią się tylko stopniami, liczbą i własnością konstytucyi chorego, wpływającą z rodzaju pracy i sposobu jego życia.

Sposoby leczenia tey choroby przez angielskich i amerykańskich lekarzy są także w tym dziele umieszczone. Przyznaje dwa różne kresy tey choroby: *erethism* czyli irytacja; *atoniu* czyli osłabienie. Krwi puszczenie i laxowanie są używane w pierwszym przypadku. W drugim wino, china, wesikatorye i t. d. Takie są sposoby leczenia krajowych lekarzów, z którymi nie zupełnie się uasza autor zgodza. Wyłuszcza potem swoy sposób leczenia, który jest czworaki:

- 1) Zapobiedz i uprzędzić przyczyny choroby.
- 2) Usmierzyć irytacją od której zawisły gwałtowne znaki zapalenia.
- 3) Zapobiegac zgnieliznie z samego początku.
- 4) Utrzymywac sily chorego w czasie drugiego okresu choroby i przywrócić równowagę przy kończeniu się choroby.

Dopełnit pierwszego, oddalając chorego ile możności z miejscy niezdrowego i zarażonego złem powietrzem. nakazując największe oszczędstwo, wyczyszczenie powietrza; a nadewszystko, uspokojenie umysłu pociechą przedkiego wyzdrowienia.

Drugiego, używaniem lekarstw iabich znaki wymagają, &c.

Trzeciego dając lekarstwa przeciw zgnieliznie. &c. Naywięcey znajdował trudności w usmierzeniu żółciowych, czarnych i krwawych womitów. Co do czwartego, pomazał sily kleikim ryżowym, gruszą, rosolom z cielęciny i kapłona &c. winem słodem, a nad inne hordonskie przekłada. Lekkim laxowaniem kończył leczenie, pozwalając co raz po

silniejszych potraw. Dla uniknienia powrotu choroby, przepisał choremu przed iedzeniem gotowaną chiałę z elixirem Huxama.

Autor kończy rozprawę wyliczeniem środków przezorności przeciw żółtej gorączce; te naywięcey tyczą się ludzi mieszkających w gorących strefach.

Srodki podane od niego są zagruntowane na doświadczeniu i praktyce medycznej, lecz szczupłość tego rozbioru nie pozwala wszystkim tu wypisywać, przytoczę tylko niektóre. Oddalić wszystkie przyczyny niezdrowości; oczyścić powietrze przez znane sposoby; spokoyne mieć umysł (autor doświadczył, iż bardzo dobrze szła kuracya, skoro potrafił uspokoić chorego względem tego choroby); skromność w iedzeniu, osobliwie na wieczor; strzedz się zbytecznego używania trunków mocnych; ale znowu nie wpadać w przeciwną ostateczność, używając wiele herbaty, limonady i innych wodnistych napoiów, które osłabiają całą machinę, zwłaszcza w porze i klimacie gorącym, gdy wszystkie stałe części są rozwolnione. Zaleca wodę i wino, limonadę z wina, pącz stawy, a nadewszystko kwasokowate napoje; unikać ile możności niskich i wilgotnych pomieszek, a kiedy nie można ich odmienić, potrzeba przynajmniey palić w nich co wieczor ogień, mianowicie w miejscach przeznaczonych do sypiania. Zaleca zachować naywiększą ostrożność w ubiorze, zwłaszcza w kmiu, gdzie po naywiększych upałach dziennych, bywają nocny wilgotne i zimne. Zucie i palenie tytoniu nie uważa byż środkiem zapobiegającym zarazi.

Lekarz Valentin zastuguie na wdzięczność ludzkości za dzieło, które jest owocem wyszukiwań i długiey pracy, zwłaszcza w czasie, kiedy okropna choroba, o której mówi, szerzy się co raz daley i zatarła przedział, jaki między nią i tożną chorobą zachodził, gdyż tak zapewniła; nie oszczędza nawet rzeźników, których tużna choroba pospolicie nie razi. (**)

(*) Nie mogę zgodzić się w tey mierze z zdaniem lekarza Valentin; historya bowiem żółtej gorączki, która przed 3 laty zniszczyła kilka prowincy hiszpańskich, i terazniejszy a spuściznę Malagi, Algesiras, Alicante, Kartageny, Gibraltara, &c. &c. zaprzecza tego twierdzeniu. Poaktug mego zdania przecięta iedynie komunikacja i szermada szerzenie się tey zarazy, co dowodzi, iż bardziej udziela się przez spótkanie niżeli przez wpływ powietrza.

(**) Dziennik frankfortski donosi pod artykułem z Gibraltaru, iż żołnierze dla uchronienia się od żółtej gorączki, postanowili sami zabijać na swoią potrzebę woły; 6 wiat. żołnierzów zabijając te bydłeta padli na miejscu trupem.

DONIESIENIA.

Przez C. K. sąd szlachecki Krakowski Galicyi zachodniej niniejszym wszystkim, którym na tym zależy, wiadomo się czyni, że Antonilla z Czarneckich Zborowska przez tenże sąd, jako osobistą iey instancją, podług prawa §. 253 ustawy cywilney części I. za rozrzuconą, i majątkiem swym rozrządzać niezdolną deklarowana jest i że rozciągnięcie się kurateli na iey majątku miejsce ma. Dnia w Krakowie dnia 11 Lutego 1805.

Józef de Nikorowicz.

Münch.

Sternek.

Z Rady C. K. sądów szlacheckich Krakowski-h Galicyi zachodniej.
Elsner.

Gdy towary z Hiszpanii przez morze Adryatyckie przychodzące, podług prawidła dla utrzymania handlu Austryackiego przyjętego, że wszystkie podejrzane, a nawet i zarazone okęty do Wenecyi przyznawane, być mają, także czyszczone i wietrzone będą, praeto takowe towary podług nadeszłego nadwornego dekretu ddo 22 Stycznia r. b. jeżeli są opatrzone zaświadczeniami Weneckiego Magistratu zdrowia Colli już kontumacją wytrzymały bez obawy w kraie Austryackiego do wolnego użycia wpuszczane być mogą. Do liczby jednak tych nie należą, dla łatwości z którą zarazę przyjmują, tudzież z przyczyny nieszczęsne znanyel własności febry amerykańskiej niemożności oznaczenia sposobu pewnego czyszczenia towarów, wełna hiszpańska, bawełna od brzegów Hiszpanii przychodząca, towary surowe i skóry, takowe towary jeżeli już do kraiu są wprowadzone, albo się na drodze znajdują, będą tymczasowo w pewne zachowanie wzięte, w przyszłości jednak po upłynięciu terminu 3 miesięcznego, w którym czalio korrespondentow swoich uwiadomić mogą, wspomniane towary przez cały czas trwania kordonu i innych rozrządzeń zdrowia nawet do kontumacyi przyznawane nie będą, tak iako równie zakaz wprowadzenia towarów hiszpańskich ładem i szcze dalej w swy mocy zostaje. Lubo zaś skóry wprowadzane być nie mogą iako się już wyżej rzekło, jednakże towary do wyżey wyszczególnionych gatunkow nie należące, w skóry zawinione i zapakowane równie iako i wina zagraniczne bez trudności wpuszczone być mają.

Dla oddalenia także od strony krajow otmanskich wszelkiego niebezpieczeństwa zarazey febry żółtey ma być stosownie do późniejszego dekretu nadwornego ddo 24 Stycznia r. b. na wszystkie z Lewantu pochodzące, a osobliwie na hiszpańskie towary, iako to wełnę, zachodnio indyjską biwełnę, skóry i towary surowa, najwyższo przeczność kontumacyi i używania. W Krakwie 21 Lutego 1805.

Gdy na mocy wysokiego gubernialnego Rozporządzenia pod d. i t. nr. i liczbą 34 stojący dom murwany na szpitalney ulicy w Krakowie pod Nr. 606 do funduszu ustanowicy publicznych należący, d. 10 Maia r. b. o godzinie 9 z rana w kancelaryi cyrkularney, więcey dla cemu przez publiczną licytacyą sprzedany zostanie, uwiadomienia się zatem wszystkich życzących sobie kupna tego domu, aby w pomienionym wyżej dniu z wadyum 306 ryńskich na licytacyi się znajdowali. W Krakowie d. 16 Lutego 1805.

Od sądu Jurydykcyi Państwa Konińskowoli JO. Xcia Adama Czartoryskiego Jenerala woysk austryackich, kawalera orderow &c. &c. dziedzicy, z cyrkutu Lubelskiego C. K. Galicyi zachodniej, mocą niniejszego Edyktu Jnc P. Jan Piotr Ptit żmartej Jnci Pani Magdaleny Ptit wdowy pozostały syn uwiadomia się, iż do tego sądu Konińskowolskiego miejscowego JPani Ludwika z Boruckich Satacką żmartej siostrzenica pod niewiadomość życia lub śmierci powołanego Jana Piotra Ptita, prozbę o uznanie za nieżyjącego na ten koniec podał i dopraszał się aby majątek wszelki do zł. pol. 14912 gr. 13 wynoszący sobie i legataryuszom przeznaczony wydanym był.

Gdy zaś sąd dla niewiedomego jegoż miejsca pomieszkania, a może i w C. K. dziedzicznych krajach niebytności iemuż JP. Janowi Piotrowi Ptit Jnc P. Woyciecha Chrasłowskięgo administratora dobr Konińskowoli do zastąpienia na jegoż koszta i niespieszeństwo iako kuratora postanowił, z którym podana żaloba podług przepisu na C. K. kraie ustanowionego sądownego zbioru w prowadzona i rozsządzona będzie; przeto tenże JP. Jan Piotr Ptit tym końcem napomina się, aby w roku od daty niniejszych, albo sam wczalio przyzwoitym stawit

fig, albo kuratorowi postanowionemu, jeżeliby miał prawa swego wsparcia w obojętnym czasie przestał, albowież u koniecu innego pełnomocnika postanowił i sądowi temuż mianował, i wszelakich przyzwoitych użył środków któreby dla swojej obrony najsukuteczniejszą być rozumiał inaczej następujące z swego ociągania się skutki sam sobie przypisać będzie powinien, gdyż tak przepisane na C. K. dziedziczne kraie prawa mieć chcą.

Sig. W Konińskowoli dnia 31 Januaria 1805 roku.

Casimirus Okszczyński Just.

Z Sądu Jurydykiacyi Państwa Konińskowolskiego Cyrkułu Lubel.

Stephanus Dobrzanski Not.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymiają tym Edyktem Panu Adamowi hrabi Przerębskiemu, Marcyannie Turcki, Leonardowi, Michałowi, Stanisławowi, Antoniemu, Onufremu i Józefowi Podoskim braciom, Rozalii Dulski, Maryannie Michałowski, i Konstantycy z Worcejow Morzkowski: że Jmc X. Szczepan Rupniewski kanonik katedralny Krakowski u sądow tych — o podanie deklaracyi, czyż mającey być podaney i prosekwowaney akcyi przeciw sukcesorom Antoniego Karskiego dóbr Wólstowa z przyległościami dziedzią, i przeciw sukcesorom Pani Katarzyny z Fredrow Rupniewski względem wiudykowania summy 120,000 zł. pol. z prowizją przez Stanisława Rupniewskiego Denuncyantowi ustąpioney; wspólnie popierać zechcą? — żądobę na nich podać, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosit.

Gdy zaś sądy te, nie mając wiadomości gdzie oni zostają lub czy wcale w C. K. państwach dziedzicznych znaydują się, onymże adwokata tuteyszego P. Wolickiego, z ich szkoda i ich kosztem zastępcą postanowit, z którym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney rozpocznie się i ukończony będzie; oni przeto Edyktem niniejszym tym końcem upominają się: ażeby w czasie przyzwoitym to jest dnia 17 Kwietnia 1805 roku sami stanęli, albo jeżeli jakie mają prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu weześnie przestali, albo nakoniec innego sobie patrona obrali tego sądu tuteyszym wymienili, i podług przepisu tych środków prawa używali, które do swey obrony za najsukuteczniejsze osądzą; inaczej bowiem wszelką niedogodność z zaniedbania wynikać mogącą samiby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać wiuni byli.

Jozef de Nikarowicz.

Jozef de Cronensels, S. P. R. Kawaler.

F. Pohberg.

Z Rady C. K. sądow szlacheckich Krak. Galicyi zachodniey.

W Krakowie dnia 21. Stycznia 1804.

Slaupenski.

Z strony Ces. Król. Sądow Szlacheckich Krakowskich Galicyi Zachodniey Panu Stanisławowi Xięciu Poniatowskiemu niniejszym Edyktem oznaymie się: iż Jozefa z Olizarow Borkowska, i Franciszka, Jakob, Jerzy, Wincenty i Stanisław Borkowscy, tudzież Petronella z Borkowskich Borkowska, do Sądow tuteyszych Krakowskich przeciw niemu w sprawie względem przyięcia procesu przeciwko Pani Elżbiecie z Borkowskich, pierwszego Chwalibogowey, pierwotnego małżeństwa Czaplicki, w punkcie zatwierdzenia Duktu granic między dobrami Skrzypacowic i Zarawicą tudzież Krowią Górą, niemniej powrócenia gruntow i rol oderwanych zaniestoney, żądobę podali, i o pomoc sądową ile sprawiedliwość dozwala dopraszali się.

Gdy zaś Sądy niniejsze dla niewiadomego Jmci Xięciu mieszeja pomieszkania, albo wcale niebytności w Ces. Król. krajach dziedzicznych Jemu Xięciu Stanisławowi Poniatowskiemu tuteyszego Adwokata Litwińskiego oboyya prawa Doktora z Jego niebezpieczeństwem i kosztem jako kuratora ustanowit, z którym też zaczęta sprawa stosownie do przepisu dla Ces. Król. krajow dziedzicznych zbiórą sądowę przedsięwziętą, i ukończoną będzie; przeto Tenże na ten koniec napomina się, ażeby w czasie ieszcze przyzwoitym, to jest dnia 30 Kwietnia r. b. o godzinie 10 z rana albo sam stawił się, albo dodanemu kuratorowi swoje jeżeli jakie ma prawne obrony weześnie przystał, lub też wreszcie sobie innego Patrona obrat, i tegoż tuteyszemu Sądowi mianował, i podług przepisanego porządku takowe prawne środki używał, które do obrony swey sprawu za najsukuteczniejsze sądzi, albowiem w przeciwnym razie skutki z opóźnienia swego pochodzące sobie samemu przypisać będzie miał. — Tak bowiem ustawy na Ces. Król. kraie dziedziczne przepisane mieć chcą.

Z Rady Ces. Król. Sądow Szlacheckich Galicyi Zachodniey.
w Krakowie dnia 9. Stycznia 1805.